Ana-babaya hizmet
Gönderen Kadir Hatipoglu - Mart 18 2021 02:00:00

 Ana-babaya hizmet   بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ   وَاعْبُدُواْ اللّهَ وَلاَ تُشْرِكُواْ بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللّهَ لاَ يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالاً فَخُورًا “Allah’a ibadet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya ve mâliki bulunduğunuz kimselere iyi davranın.” Nisâ sûresi (4), 36   Muhterem Müslümanlar   Yaratılmışların en şereflisi bulunan ve cemiyet hâlinde yaşayan insanların birbirlerine karşı vazifeleri vardır. Birinin vazifesi olan şey diğerinin onun üzerinde bulunan hakkı demektir. Üzerimizdeki haklar, ehemmiyet derecesine göre, sıralanacak olursa Allah ve Resulünün haklarından sonra anne

ve babamızın hakları gelmektedir.   İmandan sonra birinci vazifemiz ana-babanın kalbini kırmamaktır. Onlar ne kadar kötü olsalar da, yine her şeyin üstünde hakları vardır. Onların kalbini kıranın ibadeti kabul olmaz. Müslüman doğmamıza ve müslüman yetişmemize sebep olan ana-babamızın kalbini kırarsak Cennete girmemiz düşünülebilir mi? Müslüman ana-babamız, bizden razı olmadıkça, Allah teâlânın sevdiği kulu olmamız çok zordur. İyilik ederek rızalarını almaya çalışmalıdır! Allahü teâlâ ana-babaya iyilik edin buyuruyor. Anne ve babamıza göstermemiz gereken hürmeti, onların ebeveyn' nimiz olması sebebiyle göstereceğiz. İster okumuş, isterse cahil olsunlar yahut mümin veya kâfir bulunsunlar, evlâdın onlara karşı vazifede kusur etmemesi gerekir. Anne ve baba, evlâdına dine aykırı olmayan bir iş emrederse evlât onu yapmak mecburiyetindedir. Fakat dine aykırı bir teklifte bulunursa itaat gerekmez. Zira Kur'ân-ı Kerimin Ankebut suresinin 8. ayetinde:
وَوَصَّيْنَا
اْلاِنْسَانَ
بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا
وَاِنْ
جَاهَدَاكَ
 لِتُشْرِكَ
بِى مَا
لَيْسَ لَكَ
بِهِ عِلْمٌ
فَلاَ
تُطِعْهُمَا
اِلَىَّ
مَرْجِعُكُمْ
فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ
«Biz insana ana ve babasına güzellik (ve iyilik yapmasını) tavsiye ettik. Eğer onlar hakkında bilgin olmayan (tanımadığın) bir şey'i bana ortak koşman için uğraşırlarsa kendilerine itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır. Binâenaleyh ne yapar idiyseniz size ben haber vereceğim.»   Hazret-i Âişe'nin kız kardeşi Esma, Peygamber Efendimize gelerek dedi ki:
قَدِمَتْ
عََلَىَّ
أمِى وهى
مشركةٌ
فاستفتيتُ
رسُولَ
اللّهِ
فقلتُ: قدمتْ
عَلَىَّ أمى

وهىَ
رَاغِبَةٌ؛
أفأَصِلُ
أمِّى قال
نَعمْ: صِلىِ
أمَّكِ «Annem (islâmiyet! kabulden)
yüz çevirdiği halde (bana bir hacet için) geldi. Ona iyilikte bulunabilir
miyim?» demiş. Resûl-i Ekrem:
«Evet, annene iyilik (ve yardım) da bulunabilirsin» buyurdu Yine Hadis-i şeriflerde de
buyuruldu ki:

رَغِمَ
أنفُهُ رغمَ
أنفُهُ رغمَ
أنفُهُ، قيلَ
مَنْ يَا
رَسُولُ
اللّهِ ؟ قال:
مَنْ أدركَ
والدِيهِ
عندَ الكِبرِ
أو
أحَدَهُمَا
ثمّ لم يدخلْ
الجنّةَ   Ebu Hüreyre (radıyallahu
anh) anlatıyor: "Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm) bir gün: "Burnu
sürtülsün, burnu sürtülsün, burnu sürtülsün"
dedi. "Kimin burnu sürtülsün ey Allah'ın Resulü?" diye sorulunca şu
açıklamada bulundu: "Ebeveyninden her ikisinin veya sâdece birinin yaşlılığına
ulaştığı halde cennete giremeyenin[Müslim, Birr: 9]
اسْتَأذَنَ
رَجُلٌ
رَسُولُ
اللّهِ في
الجِهَادِ
فقال: أحىٌّ
والدَاكَ؟
قال نعَمْ:
قالَ
فَفِيهِمَا
فجاهد   İbnu Amr (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir adam,
cihada iştirak etmek için Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'den izin istedi.
Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Annen baban sağlar mı?" diye sordu.
Adam: "Evet" deyince: "Onlara (hizmet de cihad sayılır), sen onlara hizmet ederek cihad yap"
buyurdu. Müslim'in bir diğer rivayetinde adam: "...Sana, hicret ve cihad etmek ecrini de
Allah'tan istemek şartı üzerine biat ediyorum" der. Resûlullah (aleyhissalâtu
vesselâm): "Anne ve babandan sağ olan var mı?" diye sorar. Adam: "Evet, her ikisi de sağ"
deyince: "Yani sen Allah'tan ecir istiyorsun?" der. Adamın "evet"i üzerine: "Öyleyse

vâlideyn'in yanına dön. Onlara iyi bak, (Allah'ın rızası ondadır)" emreder. Ebu Dâvud ve Nesâî'de gelen bir diğer rivayette adam: "Ağlamakta olan ebeveynimi de geride bıraktım" der. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Öyleyse onların yanına dön, onları nasıl ağlattı isen öyle güldür, (Allah'ın rızası bundadır)" buyurur." Ebu Dâvud'un, Ebu Said (radıyallahu anh)'den yaptığı bir başka rivayetinde şöyle denir: "Yemen ahalisinden bir adam, Hz Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e hicret ederek geldi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ona: "Yemen'de bir kimsen var mı?" diye sordu. Adam: "Ebeveynim var" deyince "Peki, onlar sana izin verdiler mi?" diye tekrar sordu. "Hayır" cevabı üzerine: "Öyleyse onlara geri dön, onlardan izin iste. Şâyet izin verirlerse cihada katıl, vermezlerse onlara hizmet et!" emretti."[İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/485.]   Ana babanın yüzüne sert bakmamalı, şefkatle ve sevgi ile bakmalı! Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki: (Ana-babanın yüzüne sevgi ile bakmak ibadettir.) [Ebu Nuaym]   (Ana-babanın yüzüne şefkatle bakana, kabul olmuş bir hac sevabı yazılır.) [İ.Rafii] Evladın, ana-babasına, sevgi ile bakışı için, kabul edilmiş bir hac sevabı verileceği bildirilince, oradakiler, (günde bin defa bakarsa da böyle sevaba kavuşur mu) denildikte, Peygamber efendimiz, (Günde yüzbin defa baksa da) buyurdu. (Şir’a)   قالَ رَسُولُ اللّهِ: لَنْ يَجْزِىَ وَلَدٌ والِدَهُ إّ أنْ يَجدَهُ ممْلُوكاً فيشْتَريَهُ فيعْتقَهُ Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor Resûlulluh (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdu: "Hiçbir evlad, babasının hakkını, bir istisna durumu dışında ödeyemez. O durum da şudur: Babasını köle olarak bulur, satın alır ve âzad eder [Müslim, Itk: 25]
           Bir evlat ebeveynine bakmakla yükümlüdür. Resulullaha   يَا رَسُولُ اللّهِ إنّ لِى ماً وَوَلداً، وإنَّ أبى يجتاحُ مالِى. فَقَالَ: أنتَ ومَالُكَ ‘بِيكَ؟ إنَّ أودَكُمْ منْ أطيبِ كسبِكمْ فكُلُوا من كسبِ أودِكمْ "Ey Allah'ın Resûlü benim malım ve bir de çocuğum var. Babam malımı

almak istiyor" (ne yapayım?) diye sordu. Resûlulluh (aleyhissalâtu vesselâm): "Sen ve malın babana aitsiniz. Şunu bilin ki, evladlarınız kazançlarınızın en temizlerindendir. Öyle ise evladlarınızın kazançlarından yiyin" buyurdu."[Ebu Dâvud, Büyü: 79] Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) "Senin varlığına baban sebeptir, malın varlığına da sen sebepsin. Öyle ise sen de malın da babanın kazancı sayılırsınız" buyurarak, evladın malında babasının hakkı bulunduğunu belirtmiştir. Şârih Hattabî, belirtilen bu hakkın, ihtiyaç hâlinde, nafaka hakkı olduğunu belirtir. "Evlat, malsız mülksüz olsa dahi, çalışarak babasının nafakasını te'minle mükelleftir" der. Ayrıca şu noktayı da belirtir: "Baba, evlâdın malı üzerinde sınırsız yetki sahibi değildir, istediği gibi tasarruf edemez, nafakadan fazlasını almaya yetkisi yoktur. Hadisten hiçbir fakih söylenene aykırı hüküm çıkarmamıştır[İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/483] Yine Allahın Resulü رِضى الربِّ في رِضى الْوَالِدِ، وسخطُ الربِّ في سخطِ الوَالِدِ   Allah'ın rızası babanın rızasından geçer. Allah'ın memnuniyetsizliği de babanın memnuniyetsizliğinden geçer.[Tirmizî, Birr: 3   ] buyurmaktadır. Anneye ve babaya iyilik günahlara bile tevbedir. İbnu Ömer (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir adam Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a gelerek: إنّى أصبتُ ذنباً عظيماً فهلْ لِى من توبةٍ؟ قال: هلْ لكَ منْ أمّ! قال : قال: فهل لكَ من خالةٍ! قال نعم. قالَ فَبِرَّهَا   "Ben büyük bir günah işledim, buna tövbe imkânım var mı?" dedi. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm):   "Annen var mı?" diye sordu. Adam: "Hayır yok" dedi.   "Peki teyzen de mi yok?" dedi. Adam: "Hayır, var" deyince Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm):   "Öyle ise ona iyilik yap!" diye emretti."[Tirmizî, Birr: 6]   Bu hadiste ayrıca teyzenin anne yerine geçeğini de ifade etmektedir. Nitekim Tirmizî bu hadisi, "Teyze'ye iyi davranma" babında zikreder. Bundan önce kaydedilen hadiste "Teyze anne yerindedir" buyurulur. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bazı fırsatlarda da amcanın baba yerine geçeğini belirtmiştir.[İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/489]   Ana ve babaya bakmak iyilik etmek onların sağ olmalarına bağlı değildir. Onların ölümünden sonrada iyilik yapılıp onların rızası kazanılabilir. Ve nitekim Ebu Üseyd Mâlik İbnu Rebî'a es-Sâidî (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir adam: يَا رسُولَ اللّهِ: هَلْ بَقِىَ مِنْ

برِّ
أبَوَىَّ
شَئٌ
أبَرُّهُمَا
بهِ بَعْدَ
موتِهِمَا   "Ey Allah'ın Resûlü, anne ve babamın vefatlarından sonra da onlara iyilik yapma imkânı var mı, ne ile onlara iyilik yapabilirim?" diye sordu فقال
نعم: الصةُ
عليهمَا،
واسْتغفَارُ
لهُمَا،
وإنْفَاذُ
عَهْدِهمَا
من
بعْدِهِمَا،
وصِلَةُ
الرَّحمِ
التى توصلُ
إّ بِهِمَا،
وَإكْرامُ
صَدِيقِهمَا
  "Evet vardır" dedi ve açıkladı: "Onlara dua, onlar için Allah'tan istiğfar (günahlarının affedilmesini) taleb etmek, onlardan sonra vasiyetlerini yerine getirmek, anne ve babasının akrabalarına karşı da sıla-i rahmi ifa etmek, anne ve babanın dostlarına ikramda bulunmak."[Ebu Dâvud, Edeb: 129] Peygamber Efendimiz’e bu soruyu soran sahâbînin hayırlı bir evlat olduğu anlaşılıyor. Ebeveyni hayattayken onlara karşı evlatlık görevini yapmış olmalı ki, ölümlerinden sonra yapılacak bir başka hizmet bulunup bulunmadığını öğrenmek istiyor. Peygamber Efendimiz de bu hayırlı evlâda ebeveynin ölümünden sonra yapılması gereken bazı görevleri hatırlatıyor: Birinci görev: Onlara dua edip günahlarının bağışlanmasını dilemek. Hadiste görüleceği üzere, bir ana baba ölür de, geride kendilerine dua eden bir çocukları kalırsa, amel defterleri hiç kapanmaz, kendilerine devamlı sevap yazılır. Ana babanın ölümünden sonra bir evlâdın onlara yapacağı ilk dua, onların cenâze namazını kılmaktır. Çünkü cenaze namazı ölü için bir duadan ibarettir. İyi bir evlat hayatı boyunca her fırsatta ana babasına dua eder. Kur’ân-ı Kerîm bir evlâdın ana babasına nasıl dua etmesi gerektiğini öğretir. Bu dualardan biri şöyledir: رَّبِّ
ارْحَمْهُمَا كَمَا
رَبَّيَانِى
صَغِيرًا “Yüce Rabbim! Onlar beni küçüklüğümde nasıl koruyarak büyüttülerse, sen de onlara öyle acı ve esirge!” [İsrâ
sûresi (17), 24]. Hz. İbrâhim’in ana ve babası için yaptığı, “
رَبَّنَا
اغْفِرْ لِى
وَلِوَالِدَ&#16

09;َّ
وَلِلْمُؤْم&#16
16;نِينَ يَوْمَ
يَقُومُ
الْحِسَابُ
Rabbim! Hesap sorulduğu gün beni, anamı babamı ve mü’minleri
bağışla!” [İbrâhim sûresi (14), 41] duasını, namazlarımızda hep okuruz. Hz.
Nûh’un da ana ve babası için buna benzer bir duası vardır.
رَبِّ
اغْفِرْ لِى
وَلِوَالِدَ&#16
09;َّ وَلِمَنْ
دَخَلَ
بَيْتِى
مُؤْمِنًا
وَلِلْمُؤْم&#16
16;نِينَ
وَالْمُؤْمِ&#16
06;َاتِ وَلاَ
تَزِدِ
الظَّالِمِي&#16
06;َ اِلاَّ
تَبَارًا Ey Rabbim! Benim
suçlarımı ört. Anamı, babamı, inanarak evime gireni, inanan erkek ve kadınların
tümünü bağışla. Yaratılış gayesi dışında yaşayan kimselerin de yıkımını artır,
köklerini kurut. [Nûh sûresi (71), 28]. İkinci görev: Vasiyetlerini yerine
getirmek. Hayatlarında yapmaya fırsat bulamadıkları veya ölümlerinden sonra
yapılmasını uygun gördükleri bazı görevleri veya hayırları onlar adına yapmak
gerekir. Üçüncü görev: Akrabasıyla ilgilenmek. Diğer bir ifadeyle
onlar sayesinde kendileriyle akrabalık bağı kurulan kimseleri görüp gözetmek.
Baba tarafından amcalar, amca çocukları ve diğer yakınlar; anne tarafından dayılar, dayı
çocukları ve diğer yakınlar bizim akrabamızdır. Onlarla anne ve babamız sayesinde akraba
olmuşuzdur. Bu akrabalığı devam ettirmek bizim görevimizdir. Gerektiğinde yardımlarına
koşmak, zaman zaman hatırlarını sorup gönüllerini almak anne ve babamıza
duyduğumuz sevgi, saygı ve bağlılığın bir göstergesidir. Dördüncü
görev: Ana ve babanın dostlarına iyilik ve ikram etmek. Ana ve babanın devamlı
görüşüp konuştuğu, kendilerine yakınlık duyduğu kimseler; huyları, hayat
görüşleri ve bazı alışkanlıklarıyla bize ana ve babamızı hatırlatırlar. Ana ve baba
dostlarını görünce, ebeveynimizi görmüş gibi oluruz. Onlara iyilik etmekle,
artık kendilerine ikramda bulunma şansını yitirdiğimiz ana ve babamıza ikram etmiş gibi oluruz.
Güzel dinimiz bize bu görevi vermekle, hâtıralara saygılı olmanın ve onları
yaşatmanın güzelliğini de ortaya koymaktadır.   Yine Abdullah İbni
Dînâr’dan rivayet edildiğine göre, Abdullah İbni Ömer radıyallahu
anhümâ şöyle dedi: Bedevilerden biri Abdullah İbni Ömer’le Mekke
yolunda karşılaştı. Abdullah İbni Ömer ona selâm verdi; kendi bindiği eşeğe onu
bindirdi ve başındaki sarığı da ona verdi. Abdullah İbni Dinâr sözüne devamla
dedi ki: Biz İbni Ömer’e: – Allah iyiliğini versin, bu adam bedevilerden biri.
Onlar aza kanaat ederler, deyince bize şunları söyledi: - Bu zâtın babası, (babam)

Ömer İbni Hattâb’ın dostuydu. Ben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ’in şöyle buyurduğunu duydum: إنَّ من أبرِّ البرِّ أنْ يَصلَ الرجلُ أهلَ ودِّ أبيهِ بعدَ أن يولَى   “İyiliklerin en değerlisi, insanın babası öldükten sonra, baba dostunun ailesini kollayıp gözetmesidir.”[Müslim, Birr: 11-13] Âlimlerimiz, babanın sağlığında mendub ve müstehab olan baba dostlarının hatırını almak onlara ikramda bulunmak gibi davranışların, babanın vefatından sonra da devam ettirilmesinin dinimizce müstehab addedildiğine bu ve benzeri rivayetlerden delil çıkarmışlardır. Ana baba dostları, onlardan geriye kalan en değerli birer hâtıradır. Ana baba dostlarına değer vermek, bizzat ana babaya değer vermek ve onların hâtırasına saygı göstermek anlamına gelir.   İnsanı insan yapan en önemli özelliklerden biri vefâ duygusudur. Bu duygu, sevilen veya sevilmesi gereken kimselere verilen değerin bir ölçüsüdür. Vefâ duygusuna sahip olmayanlar sadece kendini, zevkini ve çıkarını düşünen bencil kimselerdir. Böyle şahıslardan, hâtıralara hürmet ve fedakârlık gibi asil davranışlar beklemek boşunadır.   Hayatı güzelliklerle, güzel davranışlarla dolu olan Abdullah İbni Ömer hazretlerinin, bir baba dostunun oğluna gösterdiği bu sıcak davranış çok ibretlidir!.. Uzun ve sıkıntılı yolculuk esnasında kendisine gerekli olan bazı şeyleri gözünü kırpmadan hediye etmesi, babasına verdiği değeri ve onun hâtırasına olan bağlılığını göstermektedir. Baba dostuna, yol arkadaşlarının dediği gibi basit hediyeler değil de en lüzumlu şeyleri ikrâm etmesi, aynı zamanda onun cömertliğini ortaya koymaktadır. İbni Ömer’in vefakârlığı, hâtıralara bağlılığı pek meşhurdur. Resûl-i Ekrem Efendimiz’in vefatından sonra, bir zamanlar geçtiği yollarda onu düşünerek yürümesi, altında dinlendiği ağaçların dibinde oturup onu hatırlaması, bu ağaçlar kurumasın diye, onların dağda, bayırda bulunmasına bakmadan sulaması, Abdullah İbni Ömer’in ne büyük bir gönle sahip olduğunu ifade etmektedir.   Hâtıralara bağlanmayı nostalji diye küçümseyenler, sevgi ve dostluğun engin dünyasını farkedemeyen duygu fakiri, günlük yaşayan, dar ve küçük dünyalara haps olup kalan kimselerdir. Ana baba dostlarına ve onların yakınlarına değer verenler, insanî meziyetleri gelişmiş faziletli kimselerdir

        Kadir HATİPOĞLU

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler